

Bladet om gress til sportsbruk 2 - 2014

GRESS*forum*

SAMARBEIDSPARTNERE

REELMASTER
6700-D

Nyheter fra Toro.

Som stolt generalagent for merkevarer som blant annet Toro, kan vi tilby golfbaner, en fullstendig maskinløsning og alt hva det innebærer. Vi har maskiner for alle typer arbeid og mange svært kunnskapsrike medarbeidere og fremfor alt, service og reservedeler raskt levert til deg. Vi vet hvor viktig det er for deg å holde golfbanen i topp stand.

Toro fabrikken i USA, en av verdens største produsenter av golfmaskiner har resurser til å utvikle nye og innovative produkter, på bildene under viser vi noen av nyhetene.

Nye

Toro Reelmaster 3550-D

3-sylindret Kubota dieselmotor med 24,8 hk.
208 cm klippebredd. Fem hydraulisk drevne
ballanserte DPA-klippeaggregater.
Og slette dekk.

Nye

Toro MultiPro 1750

Ny sprøytebil med 2 sylindret Kohler bensinmotor 27 hk.
Og helt ny og bedre drivlinje.

Nye

Toro SP 2040Z

Den helt nye spakstyrte bunkerraken, Toro Sand Pro 2040Z, ligner ikke noe annet på markedet – Hurtig, produktiv og med overlegen manøvrering.

Toro STX-26

Beltedreven stubbfreser.

Toro® markedsføres av Hako Ground & Garden AS – Tlf 22 90 77 60 – www.hako.no

Count on it.

Prioriteringer

Det er ikke bare å holde mosen unna og fairwayen klipt, noen ganger må man tenke skjøtsel på en ny måte!

En tidlig vår med gode spilleforhold- akkurat hva golf Norge trengte, og kanskje også hva medlemmene av NGA trengte. Ingenting er som grønt gress når våren kommer, da kan fokuset slippes over på andre oppgaver på anlegget- bunkeren som burde vært renoverert, tee stedene som skulle vært bygd om og mer til.

Hvordan bruker dere tiden på ditt arbeidssted? Hva står øverst på prioriteringslisten? I kampens hete er det bra å ha en plan- ikke hugget i sten, men en tanke om hva som er viktigst. Det er ikke bare å holde mosen unna- og gresset nede, vi må kanskje reså med en ny art, tenke skjøtsel på en ny måte, prioritere luftingen fremfor bunkerraka og singelklipping. Hva er viktigst hos deg? NGA har tatt et stort steg i år og endret virk-

somheten. En ny virksomhetsplan er på plass, arbeidet med nye firmaretningslinjer har begynt. Evnen og viljen til å endre seg må til i alle bedrifter og organisasjoner, små som store. I år har NGA tatt action og endret hva vi tilbyr. Vi er selvfølgelig spent på responsen! Det er mye arbeid som ligger bak når et styre vedtar noe nytt. NGA medlemmer kan være stolte av et hardtarbeidende og positivt styre. Alle foreninger trenger endring for å overleve over tid. Les artikkelen om klubbmedlemskap ekstra nøye, det er viktig at alle våre medlemmer er med oss i utviklingen av NGA.

En tidlig vår kan gi utfordringer mtp mannskap- det forundrer meg at store anlegg velger å ikke ha personalet på plass tidlig om våren, snøsmelting og eventuelle tiltak, forberedelser til sesong- det er nok av oppgaver. Det var rekordtidlig i år, og de anlegg som hadde ansatte på jobb hadde helt klart fordel av det.

Det er på ingen måte stillstand i NGA. Vi er i flyt, en fin flyt som kalles utvikling.

Riktig god sommer til dere alle, vær et aktivt medlem av NGA og ta del i vårt fagmiljø gjennom erfaringstreff, seminarer og gresskurs.

God lesing! Hilsen Mari

GS90

Ferdig gress på rull
Østfold Gress a.s.

syngenta.

S48
S48 VANNINGSANLEGG AS

RAIN BIRD

UNIBATT
- din batteripartner!

BIRDIE MEDLEMMER

PGM

Bioforsk

indigrow
growth through innovation

VVS COMFORT A.S.

TveitPark

Floratine
NORGE

REINHARDT

Gressforum utgis av Norwegian Greenkeepers Association.
Det trykkes i 600 eksemplarer og sendes til abonnenter og medlemmer av NGA.

Ansvarlig redaktør:
Mari Myhrene Telefon 916 90 906
adm@nga.no

Layout: Trond Nor-Hansen
Forsidebilde: Rauma golfklubb 4/4 2014
Foto: Øystein Sandnes
Trykk: bkgrafisk

Annonser:
Mari Myhrene
adm@nga.no
Helside: Kr 8.000,-
Halvside: Kr 5.000,-
Kvartside: Kr 4.000,-
Spesialplassering + 20%
Rabatt ved 4 innrykk - 20%

Frister for annonser og annet stoff:
15.februar, 15.mai,
15.august, 15. oktober
Utgivelse ca 4 uker etter materiellfrist

Norwegian Greenkeepers Association
Daglig leder: Mari Myhrene
Telefon: +47 916 90 906

Telefon: +47 91690906 / +47 32793312
e-post: adm@nga.no
Fagansvarlig: Agnar Kvalbein
Telefon +47 40402089
E-post: agnar.kvalbein@nga.no
www.nga.no
Postadresse: Myhreneveien 28
3483 Kana – Holmsbu

Ildsjelder

Innføringen av klubbmedlemskap i NGA er den største endringen som er gjennomført noen gang i NGA's historie – slik jeg kjenner den. Jeg tror mange klubber har savnet et slikt tilbud og vil benytte seg av de mulighetene et medlemskap i NGA gir. Det vil også føre til at vi blir flere medlemmer, som igjen vil føre til at vi blir en sterkere organisasjon.

Proessen med å innføre klubbmedlemskap har en lang historie (se egen artikkel) Jeg vil takke NGA-medlemmene i Rogaland med Atle Revheim Hansen i spissen, for å ha satt i gang pilot-prosjektet "NGA region sør-vest" Gjennom dette har dere bevist at dette fungerer og at det er mulig å bygge opp et lokalt sosialt og faglig miljø for greenkeepere og banemannskap.

Målet nå er å videreføre denne suksessen til resten av landet. Til det trengs et system og noen ildsjeler. Vi i styret i

NGA utarbeider nå et system for at det skal bli enkelt å samle medlemmer til Erfatreff, seminarer osv. Hvis DU brenner for å skape et godt lokalt miljø med gode kollegaer, ta kontakt med NGA's administrasjon.

I løpet av 2014 er det planlagt ca. tjue Erfatreff og Seminarer rundt om i Norge. Det er her vi som greenkeepere kan få og gi råd om alt det vårt fag kan handle om. Jeg som greenkeeper føler en plikt til å møte på Erfatreffene som arrangeres i mitt område. Noen har tross alt lagt ned en god del arbeide i å arrangere dette. Den som er vertskap har satt av verdifull tid og stilt sin bane til disposisjon. Leverandører har reist i mange timer og forbredt seg til å presentere sine produkter for oss. Da skulle det bare mangle at jeg, som er en av dem som Erfatreffet er arrangert for, møter opp! Dessuten er kurs og etterutdanning en lovpålagt rett jeg har som arbeidstaker.

NGA mesterskapet

NGA-mesterskapet 2014 skal i år avholdes på Byneset Golf i Trondheim den 19. september kl. 10:00 Jeg gleder med virkelig til å være vert for alle som vil delta på årets store begivenhet. Byneset har i de siste 6 år hatt NM junior (2008) NM (2010) og Norwegian Challenge (2012) Banen er i år bedre enn noen gang så det er bare å glede seg. Informasjon om overnatting og andre praktiske opplysninger vil komme på nga.no

Ole Albert Kjøsnes
President NGA

Les om NGA's aktiviteter på
www.nga.no

STYRET 2014

President

Ole Albert Kjøsnes
Head greenkeeper Byneset golf,
Tlf.: 932 08 375
E-post:
ole.kjosnes@gmail.com

Visepresident

Stefan Schön
Banesjef Miklagard GK
Tlf.: 0046 308 24 614
E-post:
stefan@miklagardgolf.no

Styremedlem

Atle Revheim Hansen
Head greenkeeper
Bærum golfpark
Tlf: 928 64 630
E-post:
atlerhansen@hotmail.com

Styremedlem

Eoin Moroney,
Course Manager,
Hauger GK
Tlf.: 482 26 72
E-post:
em@haugergolf.no

Styremedlem

Gurtorm R Tuxen
Greenkeeper Bærum GK
Tlf.: 412 18 182
E-post:
greenkeepers@bmgk.no

Varamedlem

Agne Strøm
Head greenkeeper Gamle
Fredrikstad GK
Tlf: 978 72 983
E-post: agne@gfgolf.no

Varamedlem

Albert Holmgeirsson
greenkeeper Oslo GK
Tlf:95247457
E-post:
Albert@oslogk.no

TveitPark

**RANSOMES
JACOBSEN**

Se og prøv
vår nye hybrid
greenklipper

Ny Ransomes-Jacobsen importør i Norge for Ransomes, Jacobsen, Cushman og EZ-GO
Spør oss om tilbud før du handler maskiner.

Vareadresse:
TveitPark AS
Strandgaten 111
4307 Sandnes

Kontoradresse:
TveitPark AS
Eventyrveien 8B
4315 Sandnes

Telefon:
+47 - 905 60 660
E-post: gunnar@tveitpark.no
web: www.tveitpark.no

 Ferdig gress på rull
Østfold Gress a.s

www.ostfoldgress.no

 Ferdig gress på rull
Østfold Gress a.s

Hos oss er gresset alltid litt grønnere

Klubbmedlemskap

Av: Mari Myhre

NGA TILBYR NÅ ALLE GOLFKLUBBER; BANESELSKAP OG BANEIERE I NORGE EN TILKNYTNING TIL NGA

NGA (Norwegian Greenkeepers Association) ønsker at alle i golfbransjen skal få økt sin kompetanse slik at ressursene kan brukes til bedre banekvalitet og større spilleglede. Gjennom å tilby kompetanse direkte til anleggene gir vi klubb og driftsselskap en faglig forsikring- ingen burde ta seg rå til å si nei til! NGF anbefaler alle sine medlemmer og klubber å ta del i vårt fagmiljø og på den måten heve kompetansen.

Fra et pilotprosjekt på Sørvest landet til et nasjonalt tilbud i regi av NGA. Atle Revheim Hansen sitter nå som styremedlem i NGA.

Atle Revheim Hansen startet opp Region Sør Vest, et forprosjekt til klubbmedlemskap. Forprosjektet har hele veien vært en del av NGA. Nå er forprosjektet over og produktet RSV tilbyr sine klubber tilbys nå fra NGA sentralt som klubbmedlemskap. NGA har innovative medlemmer som tenker nytt, og legger ned mye tid inn i interesseforeningen vår. Alle bidrag gjennom mer enn 25 år har formet NGA slik vi nå kjenner organisasjonen vår. Atle har i en egen artikkel oppsummert det arbeidet som har blitt gjort i Region Sørvest de siste 3 årene.

Hvorfor tilby fagkunnskap i form av et klubbmedlemskap?

Tidligere hadde NGF en eller to bane-konsulenter som kunne bistå klubber med gressfaglige spørsmål. Disse stillingene eksisterer ikke lenger, og dette har skapt et behov for alternative løsninger. NGF er positiv til at NGA nå henvender seg direkte til golfklubbene for å sikre kvaliteten på norske golfbaner.

Den økonomiske utviklingen har ført til færre heltids arbeidsplasser på golfbanene. Dette gjør at fagmiljøet på den enkelte bane svekkes. Flere golfbaner blir nå driftet med bare en full tids ansatt eller av frivillige tillitsvalgte, og andre som har liten greenkeeperkompetanse. Vi opplever også at baneansvarlige uten fagkompetanse gjør valg som ofte fører til unødvendige og dyrere løsninger.

NGA vil hjelpe arbeidsgivere å oppfylle kravene til faglig utvikling som er omtalt i arbeidsmiljølovens § 4-2. Alle har krav på faglig oppdatering- også greenkeeperen. For å ivareta dette kravet er det i våre øyne naturlig at alle ansatte innenfor baneskjøtsel er medlem av NGA. Et vell fungerende fagmiljø gir også bedre trivsel og bidrar til at våre medlemmer blir i bransjen over tid. Viktigst av alt ønsker NGA å gi sine medlemmer bedre grunnlag for å ta beslutninger. I våre øyne er det ikke rett at beslutninger som kan koste klubb eller bane enorme ressurser tas av en person alene- enhver klubb bør sikre seg et faglig nettverk- å søke råd i tid gir bedre prosesser, og en bedre hverdag for alle parter.

Hvordan har styret arbeidet for å komme frem til produktet?

Styret som ble valgt i januar ønsket å gjennomføre endringer raskt. Etter møter mellom NGF og NGA, styremøter og samtaler innad vedtok styret enstemmig å gå for det tilbudet du nå leser om. De erfaringer som Region Sørvest hadde gjort seg de siste 3 årene, utviklingen i golf bransjen og vår egen forenings behov for å tilpasse oss inn i 2014 gjorde at styret satte alle kluter til for å få gjennomført denne endringen allerede fra i år.

Hva har NGA å tilby?

NGA er en interesseforening som består av våre personlige medlemmer. Alle har forskjellig utdanning og faglig bakgrunn, men alle har stor interesse for utvikling av greener og gressmatter. Kunnskap formidles og utveksles gjennom et årlig Gresskurs, fagtidsskriftet Gressforum og besøk på hverandres baner. Erfaringstreff har fokus på lokale utfordringer og bidrar med forslag til løsninger og prioriteringer. Med i vårt nettverk er også leverandører som har høy kompetanse etter mange år i bransjen.

NGA tilbyr et vel fungerende nettverk av personer med allsidig kompetanse fra forskning på gressplanter under isdekke til feilsøking på moderne gressklippere. Denne kompetansepoolen vil vi nå stille til golfklubbenes disposisjon. Vi i styret og administrasjonen mener at dette er en gavepakke til golfnorge.

Hvordan organiseres tjenesten?

Det er NGA's sekretariat som organiserer tjenestene og oppnevner faglig kompetent person som skriver referat fra banebesøket. Konsulentene som skal benyttes av NGA i 2014 skal kvalitetssikres av Daglig Leder Mari Myhre, fagansvarlig Agnar Kvalbein, president Ole Albert Kjøsnes og visepresident Stefan Schön for 2014.

Av relevant erfaring har disse nøkkelpersonene i NGA:

DL Mari Myhre. Uteksaminert fra UMB 2000 med fordypning i Hagebruk. Nordisk kurs i Greenkeeping, 2004. Praktisk erfaring som Greenkeeper på Myhre Gård, 2003-2006 og nåværende Daglig Leder i NGA.

Agnar Kvalbein. Uteksaminert fra UMB. Arbeider som forsker i Bioforsk, samt som fagansvarlig i NGA.

Ole Albert Kjøses, Head greenkeeper
Byneset Golfklubb.

Stefan Schön, Headgreenkeeper
Miklagard Golfklubb.

Hva får klubbmedlemmer ?

- Stillingsannonser på NGA nettside og i Gressforum (1/4 side)
- Annonser på NGA nett for kjøp og salg av utstyr
- Inntil en time veiledning pr epost eller telefon av NGAs egen fagkonsulent.
- Rett til å invitere NGAs medlemmer til EREFA-treff på banen
- Abonnement på Gressforum sendt til 4 navngitte personer i klubben
- Tilgang til NGAs system for kollegaveiledning
- Personlig medlemskap i NGA for et antall ansatte
- Faglige rapporter og vurderinger innenfor en timeramme
- Dersom man en sesong ikke har behov for konsulenttimer, kan man, gjerne i samarbeid med naboklubber, arrangere et kurs for sine ansatte / tillitsvalgte. Vår konsulent kan da undervise i generell baneskjøtsel eller lignende.

Hvordan tegne klubbmedlemskap?

Klubbmedlemskap kan tegnes ved en epost til adm@nga.no Oppgi klubb/ baneselskap med kontaktinformasjon, ønsket kategori og navn på de personlige medlemmene som klubbmedlemskapet skal dekke. For hver person må det oppgis fullt navn, telefon, e-post, postadresse, hjemmeklubb og spillehandicap.

Oppgi også navn og postadresse på fire abonnenter på Gressforum

Alle personlige medlemmer har stemmerett på årsmøtet, mottar Gressforum, har tilgang til medlemsidene på NGA web og mottar et medlemskort som oppfordrer klubbene til å innvilge

fritt golfspill etter forhåndsavtale med head greenkeeper på banen. De inviteres også til seminarer arrangert av NGA i samarbeid med firmamedlemmene. Personlige medlemmer kan delta i NGA-mesterskap i golf med mulighet til å kvalifisere seg til Nordisk mesterskap der alle kostnader blir dekket.

Personlig medlemskap kan også tegnes utenom klubbmedlemskap. Medlemsavgiften vedtas på årsmøtet i henhold til NGAs lover. For å vedta klubbmedlemskap måtte derfor styret i NGA kalle inn til et ekstraordinært årsmøte i april for å vedta en ny type kontingent.

Dersom klubben/selskapet har ansatte som er personlige medlemmer, vil allerede innbetalt sum trekkes fra faktura for klubbmedlemskap.

Klubbmedlemskap finnes i tre kategorier og koster mellom kr 5 000 – 13 000.

	Kategori C	Kategori B	Kategori A
Antall hull i spill	Inntil 9	18	18
Antall personlige medlemskap	2	5	Ubegrenset
Omfang konsulenttimer	3	6	10
Pris pr time for konsulenttjeneste utover dette	1000	900	800
Pris	5000	9000	13000

Hvorfor klubbmedlemskap i NGA?

Av: Mari Myhre

Daglig Leder SOLA GK, André Mortensen

Sola Golfklubb er en stor klubb med to baner og et stort område som må stelles. For at alle våre greenkeeper skal ha den kompetansen som kreves så ønsket vi å bli klubbmedlemmer slik at alle får ta del i det fagmiljøet NGA representerer og får faglige oppdateringer.

Daglig Leder BÆRHEIM GK, Ådne Stensland

Undertegnede har vært engasjert i golfbanedrift på heltid siden 1990 gjennom selskapet Golf Management A/S og vært med og bygget 12 golfbaner i Norge. På et tidspunkt så drev vi 8 baner samtidig. Vi har veldig god erfaring med både hvor viktig det er å ha dyktige greenkeepere, og hvor dyrt det kan bli om man ikke har nødvendig kompetanse. At NGA nå innfører klubbmedlemskap er veldig positivt. Det gjør at man får flere muligheter til å øke kompetansen, flere vil delta, og man får en sterk organisasjon. Vi på Bærheim har sett de positive sidene som samarbeidet her i region sør-vest ved Atle Hansen har gitt ved blant annet besøk av mange anerkjente eksperter, samt veldig godt samarbeid klubbene/greenkeeperne imellom. At man prøver å øke respekten for yrket er også veldig bra. Vi som banedrivere ser hvilken fantastisk jobb som gjøres hver dag. Jeg håper dette yrket får den anseelse og respekt det fortjener! Man skal være stolt av å jobbe som greenkeeper!

Daglig Leder MIKLAGARD GK, Tore Vaage

Miklagard har som mål å være Norges beste golfbane. For å oppnå dette målet må vi ha dedikerte og gode greenkeepere, som til enhver tid har den kompetansen som kreves. I tillegg må de øvrige ansatte ha forståelse for at banen er klubbens «hjerne». Vi føler at det fagmiljøet NGA representerer gir våre greenkeepere en mulighet til å utvikle seg videre, og de øvrige ansatte får interessen for grønt faglig arbeid på god måte. Med bakgrunn i dette synes Miklagard at samarbeidet med NGA er uvurderlig for vår klubb.

Banesjef John Riiber på Oslo golfklubb

Hvorfor NGA?

- Alle ansatte får muligheten til å bli inkludert i et faglig kunnskapsfellesskap. Det vil over tid skape motivasjon og interesse til stadig å utvikle seg innenfor faget.
- Klubbmedlemskap gir klubbene mulighet til å bygge nettverks med langt flere personer og på den måten få tilgang til mer kompetanse/erfaring som klubbene kan dra nytte av.
- Det å kunne få tilgang til fri konsulent-/ mentorhjelp som en del av pakka med spisskompetanse på mange forskjellige felt er et supert tilbud for alle medlemmer uansett nivå/kvalifikasjoner. Alle vil på et eller annet tidspunkt trenge hjelp for å takle/mestre hverdagen.
- For klubbene er det viktig å vite at det finnes et nettverk ute i markedet som kan bistå når situasjonen fordrer det. Norsk golf trenger det. «Vi er best sammen».
- Prisen klubbene betaler for å delta aktivt i et nettverk som dette er i mine øyne for lav sett i forhold til de verdiene vi representerer.

Hvorfor NGA region sør vest (rsv)?

Av: Atle Revheim Hansen

Å utøve greenkeeping på et visst nivå er ingen selvfølge. Greenkeeping krever masse kompetanse. Golfbane-drift er en komplisert øvelse.

Mange greenkeepere i vår region mener selvsagt at de er kompetente til å utøve greenkeeping.

Greenkeeping er et respektabelt yrke. Greenkeeping er anerkjent. Greenkeeping er et yrke man absolutt skal kunne være stolt av.

Men.....? Er det slik? Mange med meg har gått og går med en følelse av at greenkeeper yrket ikke har den anseelse som det absolutt bør ha, ei heller respekt for kompleksiteten det er å drifte et golfbaneanlegg. Å ikke bli respektert fremprovoserer følelser. Sterke følelser. Det var slike følelser som kom til overflaten i vår region høsten 2010. De fem største klubbene i regionen ble enige om å møtes på Stavanger golfklubb for å diskutere hva som egentlig var grunn til disse følelsene. På dette møtet kom der frem en rekke ting som vi mente burde vært annerledes og i tillegg var der en del momenter som vi følte skapte usikkerhet og engstelse for fremtiden. Enkelt forklart så kom det klart og tydelig frem at vi alle manglet den nødvendige tillit og respekt en utøv-

ende greenkeeper skal ha. Vi var også selvsagt også meget bekymret for NGA som hadde avlyst årets gresskurs. Vi likte ikke at NGA var kommet i en situasjon som dette. Flere ansatte i de fem klubbene som var samlet visste ikke hva NGA sto for engang. Wow, ikke bra! Vi var selvsagt bekymret for vår egen fremtid. Hvor skal en greenkeeper kunne henvende seg når det stormer eller når utfordringen blir for stor til å løses på egenhånd hvis ikke NGA fungerer. Hvor skal vi hente den sårt trengte kunnskapen fra? Lovfestet rett til videre og etterutdanning, gjelder det kun alle andre? Alt støtteapparat via banekonsulenter i NGF er borte. Vi følte oss urettferdig behandlet og alene! Klubbhuset i Stavanger er et gammelt og ærverdig hus. Greenkeeper yrket er også gammelt og ærverdig. Vi var enige om en ting, nå er det nok!!!

NGA region sør vest skulle opp og gå. Om ingen andre evnet å støtte oss ville vi klare det selv. Vi ble fra den dagen gjengen fra sør vest! En super gjeng som evner. Som evner noe som er helt nytt. Å stå sammen som et lokalt kompetansesenter for oss selv. Der det er lov å skryte av hverandre, der det er lov å snakke, ta del i, gi, få og ikke minst være en respektert greenkeeper. Fra dag en, suksess. Vi tar vare på hverandre og våre samarbeidspartnere med å arrangere 4 erfa treff og 2 seminarer i året. Dette er selvsagt høydepunktene, men utenom så har vi selvsagt god kontakt. Vi har eget styre og forholder oss selvsagt til NGA sine direksjoner.

Vi føler oss heldige og gode som har evnet å få til dette. All virksomhet er avhengig av en viss økonomi, så også

rsv. Derfor måtte vi tenke litt innovativt. Valget var enkelt, klubbmedlemskap. Det er spillernes ansvar å sørge for økonomi til trygghet, videre og etterutdanning. Dette budskapet bragte vi ut til alle klubbene i vår region ved at vi kalte alle daglige ledere, formenn og andre tillitsvalgte sammen med oss greenkeepere på et møte på Sola golfklubb. Der formidlet undertegnede vårt budskap om, respektløshet, uvitenhet, videre og etterutdanning og om hvem som har ansvaret for også økonomisk for disse tingene. Vi hadde diskutert hva et klubbmedlemskap skulle koste. Vi kom opp med en pris på 6000,-. Ingen problem, det ble vedtatt der og da. Fra den dag av har vi her i regionen hatt økonomi til å drive rsv. Pengene brukes til å arrangere seminarer og erfa treff, men også til drift av NGA.

Det kommer alle til gode. Klubbmedlemskap er absolutt den riktige veien å gå. Vi var kommet i en slik situasjon som jeg liker å være i...ikke bare fortelle om hva som skulle vært gjort....nå kunne vi fortelle hva vi faktisk har gjort. Med denne suksess historien i bagasjen dro jeg som nyvalgt styrerepresentant i NGA til Oslo for å fremme forslaget klubbmedlemskap til hele landet. Å tenk dere slik er det nå. Alle har en mulighet til å være med på....å kjenne på følelsen av å være en respektert greenkeeper i et kollegia. For å få dette ordentlig til må alle delta. Jeg ber dere ta vare på dere selv og delta i gjengen. Det skaper et sterkt NGA som kan veilede oss når vi trenger det, men det største må vær å få lov til å være med å veilede en god kollega!

Multifunksjonelle baner

Av: Pål Melbye, anleggsansvarlig, NGF

Sett i et større perspektiv er multifunksjonelle golfanlegg lønnsomme – både for samfunnet generelt og for golfen.

Golfanlegget kan ivareta flere behov i tillegg til å være et spilleareal for golfere. Dersom vi betrakter golfen i et «utenifra og inn» perspektiv kan anlegget utvilsomt bidra med et vidt spekter av tjenester. Dette er noe vi må ta på alvor, oppmuntre til og utvikle videre. Golfanlegg kan for eksempel bidra i bygdeutvikling, natur- og

kulturvern og biologisk mangfold samt fungere som rekreasjonsområde for aktivt friluftsliv (uten å gå på akkord med sikkerheten).

Anlegget har ofte store arealer som ikke benyttes til golfspill. Dessuten står klubbhus ofte tomme i vinterhalvåret. Her finns det et stort potensiale for utnyttelse av grøntområdet, særlig gjelder dette golfanlegg som er lokalisert i nærhet til tettsteder. Dersom flere lag og foreninger utnytter anlegget, kan dette også bidra til å

styrke anleggets økonomi og forankring i samfunnet.

Den Skandinaviske forskningsstiftelsen (STERF) har som kjent utarbeidet et nytt forskningsprogram.

Programmet er delt på fire innsatsområder:

- Integrert planteskjøtsel (IPM)
- Overvintring av gress
- Vanning og drenering
- Multifunksjonelle golfbaner

Det er flere grunner til at STERF og Norges Golfforbund (NGF) ønsker å engasjere seg i spørsmål knyttet til multifunksjonelle golfbaner. Hovedpoenget derimot er at dette ikke skal gå bekostning av kvaliteten og funksjonene på selve golfbanen og golfspillet. Svært ofte oppfattes et golfanlegg for ikke-golfere som et svært arealkrevende anlegg med forbeholdt en eksklusiv målgruppe. Mange oppfatter området som svært utilgjengelig og med adgang kun for medlemmer. Til tross for at golfklubber svært ofte er det største idrettslaget i kommunen er det fortsatt mange fordommer og meninger om golfporten. Heldigvis er dette i ferd med å snu seg, men det er fortsatt viktig at golfen synliggjøres i nærmiljøet og dermed øker sjansen for at allmennheten og det offentlige oppfatter golf på lik linje som andre idretter.

Som stikkord til multifunksjonalitet kan nevnes:

- Bevaring/videreutvikling av biologisk mangfold
- Sikker ferdsel på banens områder
- Anleggelse av stier og rasteplasser
- Vinteraktiviteter som ikke skader gresset

Anne Mette Dahl Jensen og Ole Hjort Caspersen fra Universitetet i København under befaring på Gamle Fredrikstad GK. Foto: Lars Otto Bjørnland

- Kulturminner på golfbanen
- Samarbeid med andre brukergrupper
- Kommunikasjon ovenfor myndighetene

Der finnes flere eksempler på at jobbing med funksjonalitet har gitt gode resultater og bedre rammebetingelser for golfen. Eksempelvis samarbeider Kristianstad GK (Sverige) med kommunen i forbindelse med bevaring og

utvikling av biologisk mangfold. Som et resultat av dette fikk klubben godkjennelse til utbygging av anlegget. På Smørum golfcenter utenfor København jobber klubben aktivt med å synliggjøre kulturminner på banen. Klubben rapporterer at dette har vært en økonomisk gevinst med mye besøk av ikke-golfere. I Norge ser vi i disse dager en økende interesse for å implementere fotballgolf. De klubber som har gjort det gir

Fotballgolf på Gamle Fredrikstad Golfklubb.

tilbakemelding på at dette er en lønnsom økonomisk investering og stort besøk av grupper som aldri før har vært på en golfbane.

Kostnader for etablering av en 18 hulls footgolfbane koster i størrelsesorden kr. 30 000,-.

STERF har sammen med Nordisk Ministerråd utarbeidet en veileder og eksempelsamling. Denne er lagt ut på NGFs hjemmesider. Se bilde.

Golfbanen bør være et naturlig samlingspunkt for ulike brukere og interesser. Ved tilrettelegging av andre aktiviteter vil tilknytningen til golfspill og golfmiljøet kanskje også senke terskelen til å begynne å spille.

I et forskningsprosjekt i regi av Universitetet i København skal det utføres en mulighetsstudie for utvikling av multifunksjonalitet på golfbaner. Det er totalt 5 baner, derav en norsk, med i studiet. Den norske banen er Gamle Fredrikstad GK.

Etablering av hull på footgolfbanen.

Fotballgolf

Av: Agnar Kvalbein

Mange spiller fotball. Det er mennesker med ballfølelse og konkurranseinstinkt. Flere golfklubber har derfor åpnet for denne aktiviteten. Et google-søk på «fotballgolf» kommer opp med golfklubber som Gamle Fredrikstad, Kragerø, Skjeberg, Losby, Ski og Østmarka. I tillegg har en rekke campingplasser og lekearealer utviklet slike tilbud.

Ikke alle klubbene har rukket å vinne mange erfaringer ennå, men vi snakket med et par.

Tor Mjøen, på Larvik golf, har bare positive erfaringer etter 14 dager. Der er korthullsbanen også åpen for fotballgolf. Utspark ved tee og egen hullkopp i nærheten av greenen. Det er tillatt å spille fra green, men det er en absolutt forutsetning at det ikke brukes fotballsko.

Det er ikke gjort noe ekstra for å tilpasse banen. Derfor er det heller ikke noen kostnader. Siden banen har ledig kapasitet er det ren netto. Målet for sesongen er hundre tusen inn. Det ville vært penere om det ble klippet ned rundt hullet, men det ser ikke ut til å være nødvendig for å skape interesse.

Det startet med at et utdrikkingslag samlet 30 jenter. Der resulterte straks i 4 nye utdrikkingslag, forteller Tor. Det lokale fotballaget Fram var på besøk og satt banerekorden. Nå vil andre fotballag komme for å slå rekorden. Daglig leder, Jonas Löthman, bekrefter at de fikk bestilling på 5 evenement på en uke. Når et junior fotballag legger sommeravslutningen til golfbanen og bestiller pizza, så skapes ikke bare inntekter, men det legges grunnlag for at ballinteressert ungdom kan føle seg hjemme på golfbanen.

Losby startet opp i fjor og hadde en inntekt på hundre tusen. Per Kristoffersen forteller at de reserverte to timer på kveldstid i helgene for footgolf-klubben. Det er de som organiserer aktiviteten og stiller med egen marshall-tjeneste. Det fine er at klubben har gode kontakter ut i fotballmiljøet. Også firmaer som ønsker å leie seg inn til egne arrangement blir koblet mot footgolf-klubben.

Hullene er lagt i roughen på 9-hullbanen (Østmork). Det passer i gjennomsnitt med to fotballhull pr golfhull, slik at det blir en 18-hulls footgolf-bane.

De har klippet rough rundt hullene, som alle ligger i rough og i god avstand fra greenen. Det er ikke noe slitasje å snakke om, og vedlikeholdskostnadene med en ekstra klipperunde fotballhullet er ikke noe å snakke om.

I år har de utvidet tilbudet til footgolfere. De som har gjennomgått et lite kurs i etikette kan bestille starttid og spille mellom golfere. Det går omtrent like fort å spille. Dersom det skulle oppstå konflikter ved bestilling av starttid vil golfere få tilbud om å spille på 18-hullsbanen hvis det er ledig der.

Per inviterer gjerne skoleklasser til en runde footgolf. Terskelen er lavere og barna har det gøy. De har ikke kunnet vise til rekruttering av golfere, men Losby ønsker å øke all positiv aktivitet på banen, og footgolf bidrar positivt.

I US spilles fotballgolf i American Foot-Golf League. I turneringer må man stille med riktig antrekk. I tillegg til golfskjorte inkluderer det knebukser, lange strømper og flat caps. Fotballsko med knotter er absolutt forbudt.

Utdrikkingslag har funnet fotballgolf som en fin aktivitet. Denne muligheten har ryktes i Larvik. Bilde: Jonas Löthman

Jonas Fram1: Det ble satt banerekord da Fram besøkte anlegget. Det motiverte andre lag til å ville slå rekorden. Bilde: Jonas Löthman

Hullet er satt i rough på korthullsbanen og har ikke gitt noen ekstra kostnader til vedlikehold. Bilde: Jonas Löthman

Nyttig Nytt fra Reinhardt Maskin

Gator XUV 550 Ny modell i Gator-serien

Arbeidsbil for bane og terreng. Nye XUV er en lett 4 hjulstrekket som leveres med 2 eller 4 seter (2 seter har kortere akselavstand). Kan utstyres med plendekk og f.eks. bur for bruk på driving range.

Reinhardt Maskin AS
Hvamveien 2, 2013 Skjellan, Tlf. 63 84 62 30.
www.reinhardt.no / e-mail: maskin@reinhardt.no

Breaking barriers to better turf.

Redexim Speed Brush

Børste for bruk etter toppdressing. Etterlater meget godt resultat og har stor kapasitet.

Kontakt Morten Bunes for ytterligere info
tlf.: 4044 2819 evt. mail bunes@reinhardt.no

Ferdigplen til green

Av: Ole Christian Trandem, Østfoldgress

Å drifte en golfbane i Norge har mange utfordringer. Etter snø og kulde er det på tide å vekke golfbanen til live igjen. Når våren er kommet er racet i gang. Det er veldig enkelt, jo tidligere banen åpner, jo tidligere er banen i gang med å tjene penger. Det er utrolig viktig at banen ikke blir tatt i bruk før plantene er i god nok vekst til at de kan tåle den fysiske på kjenning en tidlig åpning medfører. Å åpne en bane tidlig på våren kan være svært trengte kroner i kassen, men dessverre kan dette være dårlig markedsføring og ødeleggende for klubbens renommé. Etter en hard vinter er det viktig å se på alternative løsninger for å ta de hardest rammede stedene på banen. Østfold Gress er forhandler av green som er produsert i Østerrike. Ved å investere i ferdigplen som er produsert lenger sør i Europa så investerer man i en vesentlig ting: TID. John Riiber ved Oslo Golfklubb har i flere år benyttet seg av ferdigplen ved starten av året til å bytte ut arealer som er blitt hardt rammet etter en hard vinter. På denne måten har banen kommet i spillbar stand langt tidligere enn hva som hadde vært mulig ved å så eller vente på at naturen skal reparere seg selv. "Regnestykket er veldig enkelt. Investeringen som Oslo Golfklubb gjorde i å handle kr.

300.000,- i green i våres har gitt klubben kr. 2.300.000,- tilbake i spill på banen" uttaler Riiber. Dette har verken godt på bekostning av banens kvalitet eller banens renommé. Banen må opprettholde krav til estetikk og spillekvalitet før vi åpner dørene. Jungeltelegrafene går veldig raskt hvis en bane ikke lever opp til forventningene, så vi er nøtt til å benytte oss av de verktøyene vi har til rådighet for å selge oss til kundene. Fokus på økonomi har vel aldri vært mer aktuelt hos norske golfbaner. Men det er et ordtak som sier at man må bruke penger for å tjene penger. Ved å ikke benytte seg av investeringer i banens kvalitet i forhold til estetikk og spill vil banen sakte men sikkert gå fra dårlig til verre ganske raskt.

På 5 måneder ble det spilt 30.000 runder på Oslo Golfklubb, og medfølgende er stor slitasje på enkelte områder. Selv med så mange runder er det mange som ikke spiller banen mer enn 1-5 ganger i året. Det er derfor utrolig viktig at banen alltid fremstår så godt som overhode mulig. Det er nok med at ved å bruke penger for å oppnå en høyere kvalitet på banen og spilleflater, kan man også rettferdiggjøre å ta en høyere profitt i spilleinntekter.

Østfold Gress AS har sluttet med egen produksjon av Green gress, da det var for kostbart ifht. det forholdsmessige «lille» markedet som Norge er. "Et år fikk vi solgt alt, et annet år, ingen ting, og det koster alt for mye å vedlikeholde greengress utover den perioden som det er beregnet å høste", uttaler Johnny Trandem, daglig leder av Østfold Gress.

Østfold Gress skaffer «vasket» krypkvein (rene sorter av L93, Penn-A4, 007) fra Zehetbauer i Østerrike og Rødsvingel Engkvein fra England. Ved at gresset vaskes opprettholder man den homogene vekstmassens funksjoner, noe som kan være problematisk ved "tykktorv" eller vanlig ferdigplen med finere vekstmasse. Gresset har i tillegg en lav vekt, samt at det er lett å legge. Baksiden er selvsagt at man har en «inngroingsperiode» med dressing og stell av greenen før greenen kan tas i bruk. "Prisene varierer fra kr. 125,- pr. m2 eks. mva. fritt levert banen, hvis man tar fulle biler (ca. 1800 m2) og oppover". Det er viktig at baner som trenger green om våren melder sin interesse etter at en tilstandsvurdering er gjort om våren, slik at gresset er inngrodd til åpning av banen.

Fv. Reinhard Zehetbauer (fra Zehetbauer Ferti-grasen) og Jon Riiber (ved Oslo GK) ved deler en nylagt green på Oslo Golfklubb. Her har jon også lagt en «krage» med engrapp rundt «vorgreenen».

Legging av krypkvein på Bogstad 8 april 2014.

Green med krage av «engrapp»

TEE TURF - KUNSTGRESS MED BACKING

**Det ultimate valg for drivingrange eller matteutslag på tee – leveres i størrelsen 150 x 150 cm
Pegges hvor man vil - full utnyttelse av matten - fordeler slitasjen - lav pris**

Gress Service 90 AS
Barlindvn. 44, 3512 Hønefoss
Tlf.: 32 11 43 90 – Fax: 32 11 43 99
E-post: post@gs90.no – Web: www.gs90.no

FIRMA *guide*

EAGLE

Hako Ground & Garden AS

Postboks 73 Alnabru, 0614 OSLO
Besøksadr: Verkseier Furulundsvei 13, Alnabru
Telefon: 22907760 - Telefax: 22907770
E-post: hako@hako.no
Øyvind Martiniussen
Mobil: 90147475
E-post: oyvind.martiniussen@hako.no
Hjemmeside: www.hako.no
Forhandler av: Toro spesialklippere for golf og snøfresere, sylindere og rotasjonsklippere.
Hako rengjøringsmaskiner. Sisis plenvedlikeholdsutstyr, Import salg og service av Toro golfmaskiner, Club Car golf og transportbiler, Foley slipemaskiner og Kioti traktorer.

Grønt AS

Fruktveien 9, 3400 Lier
Espen Bergmann
Mobil: 46417909
Telefon: 32228575 Fax: 32228560
E-post: espen.bergmann@felleskjopet.no
Egil Andersen
Mobil: 90628841
E-post: egil.martin.andersen@felleskjopet.no
Hjemmeside: www.gront.no www.felleskjopet.no
Forhandler av: Everris® (tidl. Scotts) spesialgjødsel i granulert og flytende form til sportsgress. Arena™ granulert og krystallinsk gjødsel fra Yara. BioKombi kombinert organisk /mineralsk gjødsel. Biostimulanter fra ledende produsenter, Grasfrø herunder enkeltsorter, spesialblandinger og standardblandinger. Vekstmasser, toppdressing, farget sand, bunkersand, Divot Mix, drengsgrus og Kulestein fra Sibelco og Dansand. Aktivt kull, Vekstduker, Gjødselspredere, Bunkerraker, Fargestoff til gras og mineraler, Indikatorfarge til sprøytemidler. Analyse av jordprøver, rådgivning for etablering og vedlikehold av golf- og fotballbaner

Unisport Scandinavia AB

Axeltovtvågen 180, SE 261 35 Landskrona
Mattias Carlsson
Mobil: + 46 705 71 1898
E-post: mattias.carlsson@unisport.com
Hjemmeside: www.unisport.com
Forhandler av: Kunstgressløsninger til idrettsanlegg, sportsgulv, dekkessystem, tribunestoler m.m

BIRDIE

BIOFORSK

Reddalsveien 215 - 4886 Grimstad
Tanja Espevig
Mobil: 40623778
E-post: tanja.espevig@bioforsk.no
Vi tilbyr: Diagnose av plantesykdommer og identifikasjon av andre skadegjørere. Rådgivning og veiledning for anlegg og skjøtsel av sportsgress.

VVS Comfort AS

Boks 154, Tunveien 14
1820 SPYDEBERG
Christian Grimeland
Telefon: 69838585
Telefax: 69838275
Mobil: 900 12 523
E-post: christian@vvscomfort.no
Hjemmeside: www.vvscomfort.no
Forhandler av: Toro automatiske vanningsanlegg, og agro drypp dryppvanning.

Floratine Norge AS

Gullfunnet 50, 1570 DILLING
Mikael Waldner
Telefon: 69 26 86 26
Mobil: 41447091 E-post: micke@floratine.no
Morten Eirik Engelsjord
Mobil: 48092582
Olav Bodilsen
Mobil: 45603262
Hjemmeside: www.floratine.no
Forhandler av: Spesialgjødsel i fast og flytende form, biostimulanter, jordforbedringsmidler, sprøytesångsprodukter og plenfrø til golfbaner, fotballbaner og andre arealer med slitedekke av gras. Luftepinner, hullpiper og underkniver.
Vi tilbyr rådgivning innenfor nybygging, rehabilitering, renovering og skjøtsel av golf- og fotballbaner. Sliping av aggregater/underkniver kan vi utføre på stedet med vår mobile slipeenhet.

Indigrow

Gavin Matthews
Indigrow Ltd
Mob: +47 97128521
E-post: gavinm@indigrow.com
Web: www.indigrow.com www.indigrow.se
Forhandler et omfattende sortiment av golfprodukter. Spesialister på organiske gjødsel, slow-release gjødsel, seaweed produkter, bladgjødsel, flytende og fast gjødsel. Har et stort sortiment av frø for profesjonelt sportsgress og landskapsmiljø. Leverer rotsimulatorer og jordforbedringsmidler.

Reinhardt Maskin AS

Hvamveien 2 Postboks 68, 2026 SKJETTEN
Morten Bunes
Mob: 40 44 28 19
E-post: bunes@reinhardt.no
Hjemmeside: www.reinhardt.no
Forhandler av: John Deere Rotor- og sylindertilklippere, traktorer, transport maskiner, luftpuststyr og oppsamlere. Redexim luftemaskiner, såmaskiner og annet vedlikeholdsutstyr. Hunter slipemaskiner. Lastec rotorklippere. Tru-Turf Greenrulle, Carrier Turf lufter og såmaskin. Buffalo Turbin løvblåser. Billy Goat løvsuger og løvblåser.

S48 VANNINGSANLEGG AS

Postboks 288, 1372 Asker
Serhat Øzsatici
Telefon: 66761777
Telefax: 66901295
Mob: 95896688
E-post for firmaguide: post@s48.as
E-post for Serhat Øzsatici: serhat@s48.as
E-post for Lars Carlsson: Lars@s48.as
Hjemmeside: www.s48.as
Forhandler av: S48 - Rain Bird vanningsanlegg. Salg - service - montering. Kartprogram for golfbaner/GPS oppmåling, Kasco og Otterbine fontener, nedplogging av rør/kabler og kjedegraving.

Syngenta Lawn and Garden

Strandlodsvej 44, DK- 2300 Copenhagen S
Lars Tveter
E-post: Lars.Tveter@syngenta.com
Telefon: +45 32971188
Mobil: +45 21403054
Hjemmeside: www.greencast.se

PGM Park og Golfmaskiner AS

Vestre Hurdalsvei 31, 2032 Maura
Telefon: 60813300 Hjemmeside: www.pgm.no
Thomas Nicolaysen
Mobil: 95051576
E-post: thomas@pgm.no
Forhandler alt av bane- og rangeutstyr, skilt, sikkerhetsnett, kunstgress. Spesialmaskiner og redskaper til vedlikehold av kunst- og naturgress på fotballbaner og golfanlegg. Greentek, Agromenhanika, Graden m.fl. golfbiler og batterier. Spesialgjødsel, jordforbedringsmidler og frø. Rådgivning i drift renovering og etablering av golf- og fotballanlegg.

Gress Service 90 AS

Barlindvn. 44, 3512 Hønefoss
Telefon: 32 11 43 90. Telefax: 32 11 43 99
E-post: post@gs90.no
Hjemmeside: www.gs90.no
Jardar Johnsrud
Mobil: 915 87 715 - E-post: jardar@gs90.no
Mona Skogmo Hansen
Mobil.: 901 45 800 - E-post: mona@gs90.no
Forhandler av Biogolf flytende gjødsel, Golf Algin fast gjødsel og jordforbedringsprodukter. Bredt sortiment til øvingsområde (rangemaskiner, baller, matter, nett, kunstgress), golfbanen (markeringer, flagg, stengler, hullkopper, river), håndredskaper (hullbor, duggredskap, instrument), proshopen (bag m/tralle, laserkikkert, gps-klokke, miljøballer).

TveitPark AS

Post adr: Eventyrveien 8B 4315 Sandnes
Besøk/vareadresse: Strandgaten 111
4307 Sandnes
Gunnar Tveit
Mob: +47 905 60 660 E-post: gunnar@tveitas.no
Hjemmeside: www.tveitpark.no
Hovedimportør i Norge for
Ransomes-Jacobsen, Cushman, E-Z-GO og Ryan.

Unibatt

Leif Magne Bø
Mobil: 41 50 93 50
Telefax: 51 20 57 50
E-post: lef.magne@unibatt.no
Hjemmesider: www.bema.no og www.hoppecke.no
Forhandler av: Batterier, ladere, bildeler, verktøy og verkstedmateriell, elektrisk utstyr, olje og kjemikalier, startere og dynamoer. Totalleverandør av batterier, ladere og vannfyllingsanlegg til golfbiler.

Østfold Gress

Jonny og Ole Christian Trandum
Rød Gård Gullfunnet 50, 1570 Dilling
Telefon: 69266050
Mobil: 90931818
E-post: info@ostfoldgress.no
Hjemmeside: www.ostfoldgress.no
Vi tilbyr: Vi selger ferdigplen til golf og parkanlegg.
Vi utfører også anleggsgartner-tjenester og etablering av sportsanlegg i hele Norge.
Vi utfører også hydrosåing, beplantning, belegning av stein og graving.

PAR

Bjørn O. Hanche

Baggerødsgt. 12 - 3182 HORTEN
Bjørn O. Hanche
Mobil: 414 16 511
E-mail: bjorn.hanche@online.no
Forhandler av: Golfbanebygging, graving og planering, transport og steingjerder.
Ref.: Borre golfbane, Fritzøe gård golfbane og Byneset Golfsenter

Botaniska Analysgruppen

Box 461, SE405 30 Göteborg
Leder: Marina Usoltseva
Telefon: +46704970429
e-post: botaniskanalys@botiskanalys.se
Kontakt: Kim von Essen
Mobil: +46704614646
E-post: kimvonessen@gmail.com
www.botiskanalys.se
Forhandler av: Identifikasjon og vurdering av av sopper i greener. Vi tilbyr raske svar basert på innsendte prøver der vi anbefaler kortsiktige tiltak, men også skjøtselsstrategier som kan gi mindre sykdomsangrep i framtida.

E-Marker A/S

Padborgvej 3. Bov, DK- 6330 Padborg
Carsten E. Marker
Phone: +45 74670808
Mobil: +45 40597467
E-mail: Carsten@emarkerk.dk
Hjemmeside: www.emarkerk.dk
Forhandler av: Miljøvennlige produkter til golf og fotball baner, rådgivning og analyse av jord og plantesykdommer. Utover dette tilbys også andre driftsmidler. Miljøhensyn, restriksjoner på vann, gjødsel og pesticider. E.marker hjelper kunden i mål !

Kernite

PB 68 Haugenstua, 0915 Oslo
Bård Beylich og Erik Wängemar
Telefon: 22 78 72 00
Mobil: 92234395
E-post: baard@beylich.no
Forhandler av: Smøre og vedlikeholdsprodukter til maskiner og utstyr. K-nate smørefett og IGM sinkfri hydraulikkolje.
Tilsetningsproduktene Flush'n Clean, K-Gard NF, Prob Solve og Hydro Max. Oljeanalyse og smørekart.

Lister VVS

Kirkeveien 59, 4580 LYNGBAL
Bjørn Henriksen
Telefon: 38 34 40 60
Telefax: 38 34 36 19
Mobil: 901 58 772
E-post: bjorn@listervvs.no
Hjemmeside: www.lister-vvs.no
Forhandler av: Perrot vanningsanlegg. Planlegging og prosjektering av vanningsanlegg. Salg, service og montasje.

Parkmaskiner AS

Vestfjordveien 66 B, 3142 Vestskogen
Mobil: +47 90 04 85 84
E-post: tor@parkmaskiner.com
Hjemmeside: www.parkmaskiner.com
Vi tilbyr: Drift og vedlikehold av golf og fotballbaner, lufting, dressing, drenering og renovering Forhandler av: Multi-Green, R&R parts samt spesialmaskiner for golf og fotballbaner.

Ransomes Jacobsen Ltd

West Road - Ransomes Europark
IPSWICH IP3 9TT, UK
Regional Export Sales Manager: Henrik Lund
Telefon: +44 1473 270000
Mobil: +44 (0) 7889 175883
E-post: hlund@tip.textron.com
Hjemmeside: www.ransomesjacobsen.com
Forhandler av: Ransomes, Jacobsen, EZGO, Cushman og Ryan.

(re)GOLF

Christian Lundin
Box 224, S- 40124 Gothenburg
Telefon: +46 31 550 757
Mobil: + 46 (0) 708 33 00 15
E-post: christian@regolfdesign.com
Hjemmeside: www.regolfdesign.com
Vi tilbyr: Golfbanearkitektkontor med tjenester for alt fra ny og ombygging til analyser av områder og anlegg.

Gosh Profilhuset

Hans Petter Kristiansen
Bjørnerundveien 12 B, 1266 Oslo
Mobil: 90409707
E-post: hpk@profilhuset.no
Hjemmeside: www.profilhuset.no
Vi tilbyr: Arbeidsklær og profilklær

Releka - Norsk Industrielje AS

Postboks 6169 Etterstad, 0602 OSLO
Terje Hafstad
Telefon: 22 66 04 16
Telefax: 22 66 04 01
Mobil: 95292112
E-post: nio@norskindustrielje.no
www.norskindustrielje.no
Forhandler av: Omega og NIO LUBE smøreoljer, smørefett og tilsetninger. Pakningsfornyeren Omega 917, som stopper lekkasjer på hydraulikk og motor uten reparasjon. Gratis vedlikeholdsplan for NGA-medlemmer som bruker våre smøremidler.

Strand Unikorn

Bjørn Molteberg
Telefon: 62 35 15 00 - Mobil: 911 45 996
E-post: bmo@strandunikorn.no
Hjemmeside: www.strandunikorn.no
Forhandler av: Grasfrø til alle typer grøntanlegg, inkl. spesialblandinger, Gjødsel og Plantevernmidler

SVEIN D OLSNES: ARKITEKT

Svein Drange Olsnes - EIGCA Senior Member
Tjurveien 15B 4042 Hafrsfjord
Tlf.: +4791350869
E-post: svein.d@olsnes-arkitekt.no
Hjemmeside: www.olsnes-arkitekt.no
Vi tilbyr: Golfbanearkitekt for reguleringsplaner, utviklingsplaner, nye prosjekter og ombygginger. Daglig oppfølging inklusiv byggeledelse i byggeperioden

Svenningsens AS

Hellerud Gård
Bråteveien 192, 2013 Skjetten
Kaare Martin Grasmø
Telefon: 64 83 25 00
Mobil: 92644990
Telefax: 45 59 45 98
E-post: mail: kmg@svenningsens.com
Hjemmeside: www.svenningsens.no
Fohandler Kubota traktorer, klippere og kjøretøy, Wiedenmann maksiner, Dakota dressere, Imants lineærluftere, Koro renoveringsmaskiner, Vredo såmaskiner, Air2G2 luftinjektor, Bernard slipemaskiner, TP flishuggere, Holder redskapsbærer, Spider klippere, Smithco Bunerraker, Greenrollers, og annet utstyr.

Den gode våren 2014

Av: Agnar Kvalbein

Våren 2013 bød på omfattende vinterskader. Gressforum bringer en liten oppdatering etter en telefonrunde.

Lengst i Nord har det vært uvanlig mye snø.

Abner Hykkerud på Alta GK kan fortelle at snøen la seg på ikke-frosen jord første november. Nå (20.mai) er pensjonistene utålmodige og freser bort de siste restene av snø for å få åpnet 25.mai. Det er seneste åpningen Abner har hatt. Det er blitt en del snømugg-skader, men det sterkeste gresset overlever og ser grønt og friskt ut. Abner har nettopp snakket med Midt-Troms golfklubb. Der er det to fairways som er fri for sne, så det blir ikke tidlig åpning der heller. Ellers har denne våren vært spesiell fordi kastevinder i november veltet 200 trær på banen. Det var mye å rydde opp for å få banen spillbar. (se bilde motsatt side)

Bjørn Sverre Amdahl på Stiklestad GK synes at denne vinteren var helt spesiell. I januar til mars kom det ikke et snøf-nugg. Gresset lå bart og alt ble brunt. Han tok inn prøver fra greenene og ble lettet da han så at det var liv i gresset. Et lite snøfall i mars ga noen soppflekker, men ikke noe å snakke om. De kunne åpne banen rekordtidlig allerede 20 april. Greenene har ikke vært så fine om våren noen gang. Det har vært en tørr vår og tørrflekker har vist seg, men konklusjonen er at det er en fin vår i Trøndelag.

Fra Nord-Vestlandet rapporterer **Øystein Sandnes på Rauma GK** at det var tørre og brune greener der også tidlig i vår, men at våren kom tidlig. Bildet viser glade golfere på

green 6 allerede 4.april. Da var greenene klippet to ganger allerede. Greenen ser brun ut, men det var liv i den.

Klimaet i Voss er ofte litt spesielt. **Frode Draugsvold** forteller at vinteren var enestående. Snøen lå 50 meter over banen. Golfbanen kunne åpne en måned tidligere enn i fjor. Spill fra 24.april gjør at spillere er fornøyde. Det var en god del soppflekker som Tanja på Bioforsk har bestemt til rosa snømugg, men de gror igjen uten store problemer. Alt er fryd og gammen, avslutter Frode.

I fjor brakte Gressforum reportasje fra en sterkt skadet bane hos **Vestfold golfklubb**. I år tok Solveig Moen 1.april bilde av **Oddbjørn Tidemann**, Sigmund Myhre og Agnar Kvalbein på green 9. Rødsvingel som ble sådd inn etter skadene i fjor har etablert seg fint i greenene, men fremdeles er det mye tunrapp. Det er ikke ofte at denne klubben kan inntektsføre hundre tusen i greenfee i mars, men det skjedde i år. Også **Runar Demmene på Skjeberg GK** forteller om omtrent samme forhold som på Voss. Det er artig å få oppleve en god vår, sier Runar, og setter med det ord på det som mange greenkeepere på Østlandet tenker.

En som ikke er så glad er **Hans Tandberg på Nesbyen golfklubb**. Der ble det tidlig et isdekke i høst, og dette forsvant ikke før i begynnelsen av mai. Det ble for lenge, og Hans måtte så greener på nytt for å få banen spillbar. Det er en stor utfordring å drive golfbane 700 meter over havet.

BARENBRUG

STRONG AS IRON

Regenerating Perennial Ryegrass

RPR
REGENERATING
Perennial Ryegrass

RPR
REGENERATING
Perennial Ryegrass

BARENBRUG
Bar Extreme RPR

BARENBRUG
Bar Intensive RPR

PGM

"Det lønner seg å velge kvalitet"

www.pgm.no

thomas@pgm.no
Mobil: +47 95 05 15 76

JORDELIT

Lovende sortsprøving

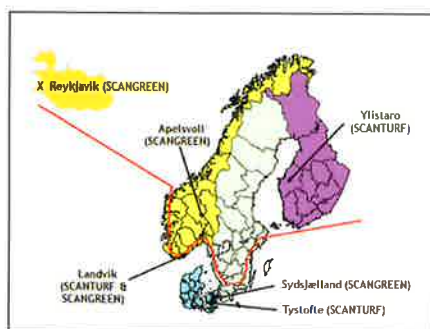
Av Trygve S. Aamlid, Wendy Waalen, Tatsiana Espevig, Trond Pettersen, Jan Tangsveen og Anne A. Steensohn, Bioforsk Turfgrass Research Group

Nye lovende sorter i STERF's
sortsprøving av gras til golfbaner

SCANGREEN - sortsprøving av gras til golfgreener i regi av STERF (Scandinavian Turfgrass and Environment Research Foundation) startet i 2003 og er nå inne i sin tredje testrunde. Oppdaterte resultater til og med 2013-sesongen er tilgjengelig på <http://sterf.golf.se> og www.scanturf.org. Der finner du også en oppsummering av SCANTURF-forsøkene – utprøving av grasarter til fairway (klippe høyde 15-20 mm), vanlig plen og bruksplen med fotballslitasje. I denne artikkelen gis en kort oppsummering av SCANGREEN's rangering av 'Top 5' sorter for helhetsinntrykk på golfgreener i Norden.

Av kartet (figur 1) framgår at SCANGREEN forsøkene foregår på forskings-sentrene Landvik og Apelsvoll i Norge, Korpa GC i Reykjavik, Island, og Sydsjælland GC i Danmark. Disse fire stedene gir grunnlag for å dele Norden i en nordlig og en sydlig klimasone, avhengig av hvilke vinterpåkjenninger sortene utsettes for. Forsøkene ligger på USGA-greener og stelles mest mulig realistisk med hensyn til gjødsling, klippe høyde, lufting, dressing etc. For å få jamn slitasje på alle ruter brukes spesialbygde slitasjemaskiner som simulerer ca 20.000 golftrunder pr sesong. Det brukes ingen pesticider i forsøkene, og ved bedømming legges det stor vekt på å finne fram til sorter med best mulig vinterstyrke og resistens mot sjukdommer. På Landvik innebærer dette også at forsøket smittes regelmessig med *Microdochium nivale*, soppen som forårsaker *microdochium* flekk og rosa snømugg.

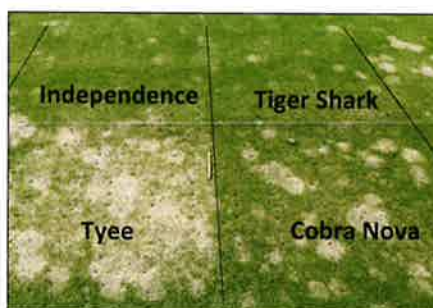
Figur 1. Kart som viser inndelingen av Norden i en nordlig og en sydlig klimasone, samt prøvesteder i nåværende

SCANGREEN- og SCANTURF-forsøk.

Krypkvein (*Agrostis stolonifera*)

I den pågående prøverunden testes sortene 007, Cobra Nova, Focus, SR 1150, T-1, Tiger Shark og Tyee. Av disse er det i sørlig sone så langt bare 007 og Focus, og i nordlig sone bare T-1, som har hatt like god eller bedre greenkvalitet enn tidligere prøvde sorter og som dermed blander seg inn i 'Top 5' (tabell 1). Målestokksort er Independence, som i begge de tidligere testrundene var rangert blant de aller beste i begge klimasoner. Dårligste sort i begge klimasoner er Tyee, som ser ut til å være spesielt utsatt for de vanligste sjukdommer på golfgreener i Norden (bilde 1). Cobra Nova, som tilbys av flere norske frøforretninger og som er rangert aller øverst på den engelske STRI-listen, har i våre forsøk også vært mottakelig for sjukdom og er derfor bare rangert midt på listen både for sørlig og nordlig sone.

Bilde 1. Overvintringsskade, hovedsakelig av rød grastrådkolle (*Typhula incarnata*), på Landvik 22.april 2013. Foto: Trygve S. Aamlid

Tabell 1. 'Top 5' sorter av krypkvein, hundekvein og engkvein rangert for helhet på golfgreener i sydlig og nordlig klimasone av Norden i henhold til SCANGREEN forsøkene pr 1.mars 2014

Hundekvein (*Agrostis canina*)

Av hundekvein er det i nåværende testrunde bare med én ny amerikansk foredling, PSG7PC2, som ennå ikke har fått offisielt sortsnavn og heller ikke er kommet til det nordiske markedet. Vi står dermed tilbake med de fire sortene Avalon, Legendary, Vesper og Villa som er rangert ut fra tidligere prøvinger. Av disse scorer Villa høyest i begge klimasoner (tabell 1).

Engkvein (*Agrostis capillaris*)

Av engkvein er det tre nye interessante navn på listen, nemlig de danske sortene Cleek og Galina, og den amerikanske foredlingen PSGNBC, som ennå ikke har fått offisielt sortsnavn. Dessverre er frø av disse sortene ennå ikke tilgjengelig, så i 2014 må vi klare oss med tidligere prøvede sorter som Greenspeed og Aberroyal i sydlig sone, og Jorvik og Leirin i nordlig sone. Engkvein er kanskje den av artene i SCANGREEN som viser klareste skille mellom sydlig og nordlig testsone, og i den nåværende prøvingen har mange av sortene vært kraftig angrepet av sjukdom i veksts sesongen, først og fremst *microdochium*-flekk. For vinterutsatte områder bør man velge sorter med god overvintringsevne, selv om dette går på bekostning av skuddtetthet og bladbredde.

Rødsvingel uten utløpere (*Festuca rubra* ssp. *commutata*)

Av rødsvingel uten utløpere har Musica lenge vært markedsleder når det gjelder tetthet og greenkvalitet, men tabell 2 viser at den nå har fått selskap av flere gode, nye sorter. I nordlig sone er Mu-

Tabell 1. 'Top 5' sorter av krypkvein, hundekvein og engkvein rangert for helhet på golfgreener i sydlig og nordlig klimasone av Norden i henhold til SCANGREEN forsøkene pr 1.mars 2014

	Krypkvein		Hundekvein		Engkvein	
	Sydlig sone	Nordlig sone	Sydlig sone	Nordlig sone	Sydlig sone	Nordlig sone
1	007	Penncross	Villa	Villa	Cleek	PSGNBC
2	Independence	CY2	Avalon	Vesper	Greenspeed	Jorvik
3	Declaration	Independence	Legendary	PSG7PC2	Aberroyal	Galina
4	Runner	Penn G-1	PSG7PC2	Legendary	PSGNBC	Leirin
5	Focus	T-1	Vesper	Avalon	Galina	Cleek

Tabell 2. 'Top 5' sorter av rødsvingel og flerårig raigras rangert for helhet på golfgreener i sydlig og nordlig klimasone av Norden i henhold til SCANGREEN forsøkene pr 1.mars 2014

	Rødsvingel, uten utløpere		Rødsvingel, korte utløpere		Flerårig raigras	
	Sydlig sone	Nordlig sone	Sydlig sone	Nordlig sone	Sydlig sone	Nordlig sone
1	Barlineus	Caldris	Finesto	Nigella	Chardin	Columbine
2	Caldris	Barlineus	Viktorka	Barroyal	Columbine	Chardin
3	Bodega	Valetta	Cezanne	Cezanne	Ligala	Madrid
4	Musica	LøRc 0008	Nigella	Beudin	Monroe	Monroe
5	Bargreen II	Bargreen II	Beudin	Viktorka	Madrid	Ligala

sica ikke lenger rangert blant de fem øverste, men det skyldes sannsynligvis at frøet som ble brukt på kontrollrutene i de nåværende forsøk hadde dårligere spireevne enn frøet av de fleste testsortene. Av 'Top 5' er det for 2014 sesongen ikke tilgjengelig frø av Prodana-sortene Caldris og Valetta, men av Barenbrug-sortene Barlineus, Bargreen II og Bodega skal frø være å få tak i på det norske markedet. Den norske fordelingen 'LøRc 0008' er et resultat av et tidligere STERF-prosjekt med utvalg av spesielt vintersterkt rødsvingelmateriale, men her må vi også vente noen år før sorten har fått navn og frø er i handelen. En annen ny rødsvingelsort som derimot allerede nå er på markedet er Nikky. Den har svært mørk farge (bilde 2) og rangeres høyest på den engelske STRI listen, men i SCANGREEN har den vært mer mottakelig både for rød tråd og microdochium-flekk enn de fleste andre sortene.

Bilde 2. Nye rødsvingelsorter uten utløpere, Landvik, juni 2013. Foto: Trygve S. Aamlid

Rødsvingel med korte utløpere (Festuca rubra ssp. litoralis (syn. trichophylla))

Rødsvingel med korte utløpere har generelt lysere og friskere vinterfarge enn rødsvingel uten utløpere, men den er også mer utsatt for soppsjukdommer (bilde 3). Fire nye sorter er med i denne testrunden, nemlig Beudin, Isolde, Joppa og Nigella. Av disse er Nigella særlig lovende i nordlig testsone (tabell 2). Frø av denne er ennå ikke i handelen, deri-

mot får man kjøpt frø av Beudin som riktignok har litt dårligere vinterstyrke. Målestokksorten Cezanne har i nåværende testrunde bekreftet at den er en stabil og god sort over hele Skandinavia. Det samme gjelder Viktorka.

Bilde 3 SCANGREEN-forsøket på Landvik 8.januar 2014 (før snøen kom!). Foto: Tanja Espevig.

Lovende sortsprøving

Flerårig raigras (*Lolium perenne*)

Flerårig raigras betraktes først og fremst som reparasjonsgras. Mange er skeptiske til å bruke raigras på greener, men etter forrige års isskader var det flere greenkeepere som ikke så noen annen utvei enn å så raigras for å få en rime- lig tidlig åpning av banen. Noen tror at raigraset forsvinner av seg selv ved lav klipping, men i våre forsøk har raigraset aldri gått ut på grunn av stress i vekst- sesongen. Derimot har det utvintret om lag annenhver vinter, først og fremst på grunn av frost og isdekke. SCANGREEN viser at det er liten forskjell i overvintringsevne mellom raigrassorte- ne, og "Top 5" sorter er derfor de samme i sør og nordlig sone (tabell 2). Men

den som sår raigras må være forberedt på mye klipping, for forsøkene viser at daglig høydevekst, og dermed klippebe- hovet, er ca 50 % større enn for andre arter på green.

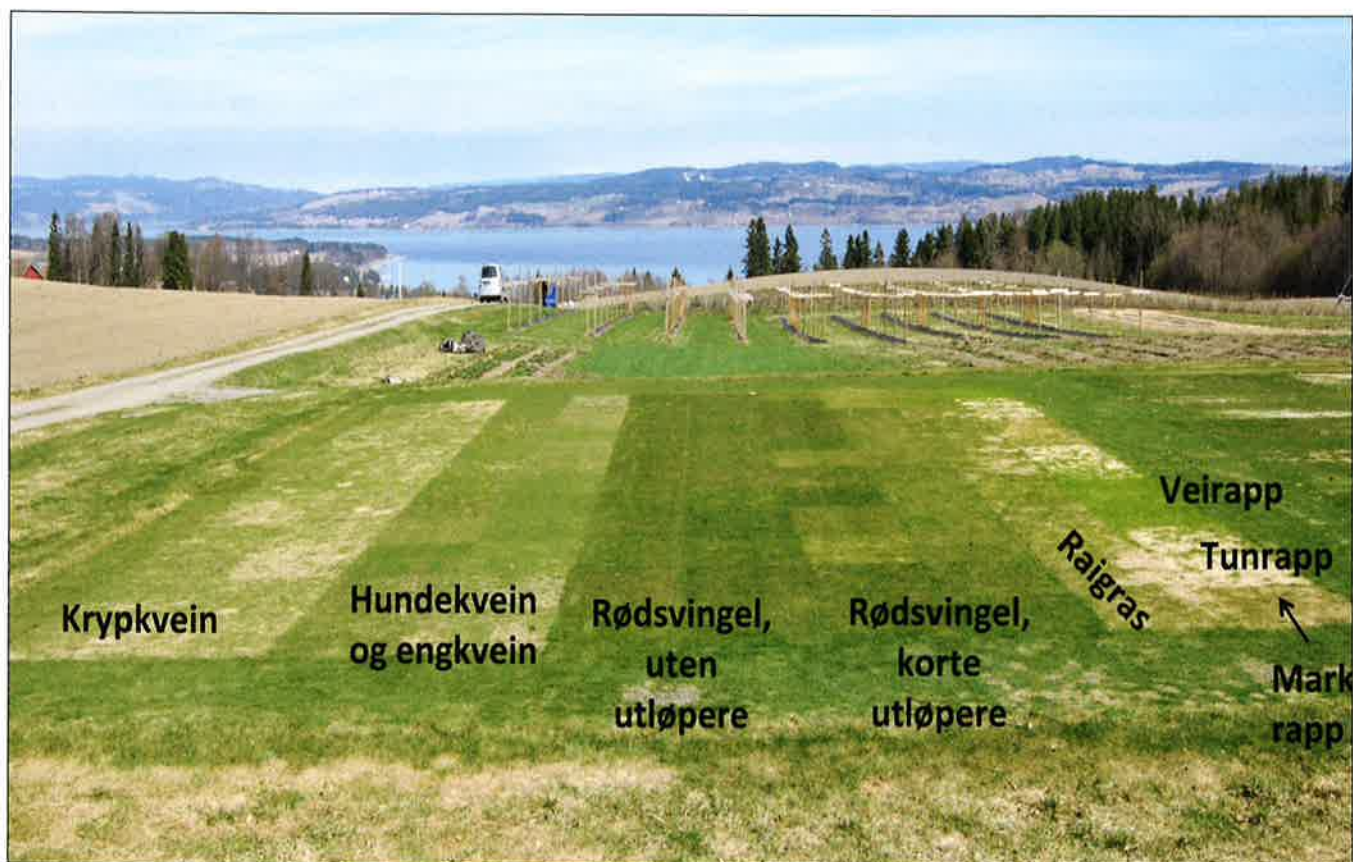
Markrapp (*Poa trivialis*)

Av markrapp er det bare med en ny sort i forsøkene, nemlig Dark Horse. Denne skiller seg lite fra de to sortene vi har prøvd tidligere, nemlig Race Horse og Qasar. Nest etter raigras er markrapp den raskeste arten i etablering, mens vinterstyrken er et sted mellom rai- gras og kjente arter som krypkvein og rødsvingel. I likhet med raigras betrak- tes markrapp først og fremst som en reparasjonsart, og fordi den har mindre

tilvekst og finere blad, kan den være vel så aktuell som raigras til dette formålet.

Veirapp (*Poa supina*)

For første gang har vi i de pågående for- søk også med en sort av veirapp, nem- lig den tyske sorten Supranova. Første- inntrykket av denne sorten er at den har svært lys farge, er grovbladet og har stor tilvekst, om lag som som raigras. Supranova har så langt vist god vinter- styrke i stabilt innlandsklima, og den blir da tidlig grønn om våren (bilde 4). I ustabilt kystklima med mye is- og vannskader er derimot overvintringsev- nen dårligere enn for kvein og rødsvin- gel.

Bilde 4 SCANGREEN-forsøket på Apelsvoll (innlandsklima), 25.april 2013. Foto: Wendy Waalen.

Ta del i vårt gressfaglige miljø

www.nga.no

NGA har fått en ny Facebookside!

Siden skal brukes til å spre informasjon om NGA og greenkeeping. Lik og del med dine venner og kolleger

www.facebook.com/NorwegianGreenkeepersAssociation

DANFO

Leverandør av
letthus og toalettkabiner

Toalettkabiner – mobile og isolerte kvalitetskabiner

Letthus på hjul – kvalitet til konkurransedyktige priser

Danfo AS

Tel: 6997 1850 | post@danfo.no | www.danfo.no

growth through innovation

→ New Biological Fertiliser Range for 2014

Turbine biological granular fertilisers contain a highly soluble source of amino acids to provide excellent turf health.

They can be used as part of an organic fertiliser programme and ensure that you can achieve the best possible results from your turf.

Contact Gavin Matthews - gavinm@indigrow.com - +47 (0) 971 28 521

growth@indigrow.com www.indigrow.com

Enklere greenkeeping?

Ingress av Mari Myhre

PGM hadde årets første seminar i NGA regi i Rogaland i mars. Tema for seminaret var jord biologi, og hvordan nyttiggjøre seg det organiske materialet som over tid bygger seg opp i stor grad med stadig tilførsel av tradisjonell gjødsling. Martin Ward fra Symbio UK og Thomas Nicolaisen fra PGM loset deltakerne gjennom seminaret.

Ved å stimulere nedbryting og humifisering av "tatch", kan man tilbakeføre næringen og sørge for en mer sjiktfri/homogen vekstprofil. Konseptet kan være svært kostnadseffektivt og er utvilsomt en mer naturlig og miljøvennlig måte å jobbe på over tid.

Erfaringene en rekke av banene opplever både på sine greener, tees og fairways, er at man gjødsler betydelig mindre med kjemisk gjødsel og unngår opphopning av grovt organisk material på sine spilleyer.

Soil Biology – Making Greenkeeping Easier?

Av: Martin Ward, Symbio, UK

The USGA specification was designed to provide a good putting surface in conjunction with management practices prevalent on parkland courses. Namely heavy use of inorganic fertilisers and fungicides, physical removal of thatch and rootzone to reduce compaction and high water inputs to leach the inorganic salts and pesticides from the rootzone. Most of these practices are no longer sustainable from an economic or environmental viewpoint. So now is a good time to review the improvements to management practices that have been made possible by the re-introduction of biology into the rootzone.

Fertiliser Reduction

Huge advances have been made in bio technology and knowledge in the last 20 years since the first products were introduced. These only contained bacteria to assimilate and recycle nitrogen and phosphate to reduce fertiliser use in the days when it was common to apply 200-300kg of nitrogen per hectare. Grass produces a large percentage of the protein and carbohydrate that we eat, but about half of the energy produced by photosynthesis goes underground into the root system and exudates, protein and carbohydrates, that leak out of the roots to feed the soil biology that lives underground. Adding and growing soil microbes that process and recycle this energy converting it to plant food, means greenkeepers can substantially reduce fertiliser inputs.

Kan jordbiologi gjøre greenkeeping enklere?

Av : Martin Ward , Symbio, UK

USGA spesifikasjonen ble utviklet for å gi en god putteflate på parkbaner med den skjøtsel som var vanlig der. Det ble brukt mye kunstgjødsel og soppmidler. Filten ble fjernet fysisk fra rotsonen for å redusere komprimering og mye vanning førte til lekkasje av de uorganiske saltene og plantevernmidler fra vekstmediet.

De fleste av disse metodene er ikke lenger bærekraftige ut fra et økonomisk og miljømessig synspunkt. Så nå er det på tide å se nærmere på de mulighetene til bedre skjøtsel som ligger i å fokusere på biologien rotsonen.

Redusert gjødsling

Det er gjort store fremskritt i bioteknologi og kunnskap siden de første produktene ble introdusert for 20 år siden. Disse inneholdt bare bakterier som kunne samle og resirkulere nitrogen og fosfat og dermed redusere bruken av gjødsel. I de dager var det vanlig å bruke 2 – 3 kg nitrogen pr 100 m². Gressvekster produserer en stor prosentandel av det proteinet og karbohydratene som vi spiser, men omtrent halvparten av den energi som produseres gjennom fotosyntesen går inn i det underjordiske rotsystemet og til eksudater, proteiner og karbohydrater, som lekker ut av røttene. Dette gir mat til mikroorganismene som lever i jorda. Ved å tilføre og dyrke jordmikrober som behandler og gjenvinner denne energien og omdanner den til mat for plantene, kan greenkeepere redusere tilførselen av gjødsel.

Thatch Removal

Thatch was the next problem to be addressed by the introduction of fungi capable of breaking down the lignin and cellulose in thatch and converting it to humus and organic acids. Greenkeepers that degrade thatch and convert it to plant food and humus, find that the need to hollow core and deep scarify is reduced, or even eliminated as the humus supported a much wider microbial population which maintains air space and improves percolation without the need for physical removal of rootzone. Physical aeration can be reduced to regular sorrell rolling and deeper aeration with small solid tines.

Is Hollow Coring Necessary?

If you halve the amount of thatch you double the amount of top dressing in the top of the rootzone, thus reducing the top dressing to that needed to maintain a smooth fast, playing surface.

Trials conducted by James Grundy at Reaseheath College show the difference to rootzone quality when hollow coring is replaced by increased biological activity. The photo on the right shows the rootzone of a green that

Fjerning av filt

Filt var det neste problemet som det ble fokusert på ved at det ble introdusert sopp som kan bryte ned ligninet og cellulose og omdanne det til humus og organiske syrer. Greenkeepere som omdanner filt til plantenæring og humus, finner ut at behovet for å hullpipe og dypvertikalskjære blir redusert eller til og med eliminert. Årsaken er at en større og bredere mikroflora vedlikeholder luftporene og forbedrer vanngjennomstrømmingen uten behov for fysisk fjerning av filt. Fysisk lufting kan reduseres til bruk av rullekniver og dypere lufting med tynne faste tinder.

Er hullpiping nødvendig?

Hvis du halverer mengden filt så dobler du andelen toppdressing i toppen av greenprofilen, eller du kan redusere toppdressing til det som trengs for å opprettholde en jevn, hurtig, spilleflate.

Studier utført av James Grundy på Reaseheath College viser forskjellen på greenprofiler når hullpiping er erstattet av økt biologisk aktivitet. Bildet til høyre viser profilen av en green som ble stelt i to år med kompost te,

**Inorganic Management
WITH hollow coring**

**Biological Management
WITHOUT hollow
coring**

Reaseheath College Trials Pictures taken 9th November 2011

Enklere greenkeeping?

was managed for two years with compost teas, biostimulants and mostly organic fertilisers, it was solid tined and sorrell rolled but not hollow cored. The thatch has broken down. The rootzone has no rootbreaks and is humus rich. The picture on the left shows a green with the same construction and top dressing that was managed with inorganic chemical fertilisers and hollow cored. The cost of a hollow coring and top dressing operation is usually about 40.000.-NOK, so you can imagine the delight of club management and golfers if you tell them that hollow coring is no longer necessary.

Biology improves physical soil structure

The reduction or elimination of hollow coring is possible because of the way soil microbes maintain healthy soil. Bacteria produce polysaccharides that clump small particles together creating airspace, fungal hyphae grow into the soil and break it up and beneficial nematodes create small spaces between soil particles into which root hairs can grow. This means that in some cases regular sorrel rolling or microtining with one or 2 verti-drain operations per year, is all that is needed to maintain the free draining characteristics of a new rootzone.

Improved soil chemistry

Thatch, properly called organic material, is often confused with beneficial organic matter comprising, roots, humus and humic compounds organic acids and soil microbiology. When thatch degrades it forms humus and organic acids. Creating humus is the only way to naturally increase cation exchange capacity on a golf green. Typically a new green will have a CEC of 1 or 2 meq/100ml with minimal ability to retain nutrients. However courses like Woodlake Park and Parc Golf in South Wales, that have degraded thatch over a period of 10 years or more have seen CEC climb to 10 meq/100ml with bent grass greens needing no more than 0,4-0,6.kg nitrogen per 100 m2/year.

Grow perennial grasses

It was quickly noticed that when improving soil biology the percentage of perennial grasses, both fescue and bents increased in poa annua dominated rootzones. Initial research into this phenomena was carried out by Prof. Alan Gange at Royal Holloway College University of London. In 1997 Professor Gange identified the positive relationship between mycorrhizal fungi and perennial grasses and the fact that poa annua seldom benefits from mycorrhizal association. This quickly led to the development of mycorrhizal inoculants and seed coats

biostimulanter og hovedsakelig organisk gjødsel. Det ble prikkluftet og knivrullet, men ikke hullpipet. Filten er brutt ned. Denne profilen har ingen sjikt og er humusrik. Bildet til venstre viser en green med samme konstruksjon og toppdressing som fikk uorganisk kunstgjødsel og ble hullpipet. Kostnadene for en hullpiping og toppdressing er vanligvis ca 40.000 kroner, så du kan forestille hvor glad klubbledelsen og golferne blir hvis du forteller dem at hullpiping ikke lenger er nødvendig.

Biologi forbedrer fysisk jordstruktur

Reduksjon eller eliminering av hullpiping er mulig på fordi jordmikrober bidrar til å opprettholde sunn jord. Bakterier produserer polysakkarider som klumper seg til små partikler som skaper luftrom. Sopphyfer vokser i jorda og bryter den opp og gunstige nematoder lager små mellomrom mellom jordpartikler der roothår kan vokse. Dette betyr at i noen tilfeller er det nok med knivlufting eller bruk av tynne luftepinner eller en eller to vertidrain-operasjoner per år for å opprettholde de dreneringsegenskapene som kjennetegner en ny rootzone.

Forbedret jordkjemi

Filt, blir av og til forvekslet med gunstig organisk materiale som består av røtter, humus og humusforbindelser, organiske syrer og jordmikrober. Når filt brytes ned dannes det humus og organiske syrer. Det å utvikle humus er den eneste naturlige måten å øke kationutbyttekapasiteten (CEC) i en golfgreen. Typisk vil en ny green ha en CEC på 1 eller 2 meq/100 ml og minimal evne til å holde på næringsstoffer. Men baner som Wood Park og Parc Golf i South Wales, som har nedbrutt filten over en periode på 10 år eller mer, har sett CEC klatre til 10 meq/100ml. Det har ført til at krypkveinsgreenene ikke trenger mer enn 0,4-0,6 kg nitrogen pr 100 m2/år.

Dyrk flerårig gress

Det ble raskt lagt merke til at når jordbiologien ble bedre så økte innslaget av flerårige gressarter, både svingel og kvein, i tunrappdominerte greener.

Tidlig forskning på dette forholdet ble utført av professor Alan Gange på Royal Holloway College University of London. I 1997 fant han den positive sammenhengen mellom mykorrhiza-sopp og flerårig gress og slo fast at tunrapp sjelden drar nytte mykorrhiza. Dette førte raskt til utvikling av mykorrhizapreparater som økte etableringshastigheten etter såing. Senere forskning har vist at ved å øke det totale soppinnholdet i vekstmediet, ved å bruke filt som mat for soppen, så kan du erstatte tunrapp med flerårig gress uten å stresse tunrapp-plantene. Det

which enable much faster grow in of new greens and improved take from overseeding. Subsequent research showed that by increasing overall fungal dominance in the rootzone by using thatch as the source of food for fungi you can replace poa annua with perennial species without stressing the poa annua, allowing greenkeepers to revert back to mostly perennial grasses while maintaining an excellent putting surface.

Disease management.

Unfertilised grass growing in healthy soil seldom suffers from grass diseases, because fungal pathogens only attack weak grass growing in poor rootzones. The stressed nature of grass on a golf green and surrounds means that it is very difficult to maintain disease free greens without fungicide use at certain times of year. However greenkeepers have noted that disease incidence and fungicide use is substantially reduced when soil biology is enhanced by adding microbes and the correct use of biostimulants to keep beneficial microbiology alive.

There are four ways microbes fight disease.

- Barriers – beneficial bacteria and fungi create a barrier around the root and stem which stops pathogens from entering the plant.
- Competitive Exclusion – Many pathogens will not invade the space occupied by beneficial microbes.
- Toxin Production – many microbes produce toxins to kill pathogens when the host plant comes under attack. Penicillin is an example for human health but the new azoxystrobin fungicides are based upon toxins produced by fungi.
- Phytoalexin production – when a plant comes under disease attack it produces hormones called phytoalexins, which trigger the plants own disease defense mechanisms.

Managers of fescue links courses that maintained healthy root zones over the last five decades may wonder why so much attention is now given to managing soil biology as well as physics and chemistry. But it is probable that approximately 20% of course managers in Europe are now actively applying and managing the microbiology in their greens and reaping the benefits of growing perennial grasses with reduced fertilizer and fungicide inputs. Reduced physical disruption, reduced disease, while hopefully receiving more thanks from the golfers and easier playing surfaces to manage.

gjør det mulig for greenkeepere å endre artssammensetning tilbake til flerårige gressarter og samtidig opprettholde en utmerket putteflate.

Sykdomskontroll

Gress som vokser i sunn jord uten gjødsling lider sjelden av gress-sykdommer, fordi sopp-patogener bare angriper svakt gress som vokser i dårlige vekstmedier. Det høye stressnivået på og rundt en green gjør det svært vanskelig å opprettholde sykdomsfrie greener uten å bruke fungicider på visse tider av året. Men greenkeepere har registrert at sykdom forekommer sjeldnere og bruken av fungicider går vesentlig ned når jordbiologien blir forbedret ved tilførsel av mikroorganismer og riktig bruk av biostimulanter å holde disse i live.

Mikroorganismene motvirker sykdom på fire måter

- Barriere. Gunstige bakterier og sopp skaper en beskyttende sone rundt røttene og bladene som hindrer patogener å komme inn i planten.
- Fortrenging. Mange patogener vil ikke klare å overta plassen når den er okkupert av gunstige mikrober.
- Toxiner. Mange mikrober produserer giftstoffer for å drepe patogen når vertsplanten blir angrepet. Penicillin er et eksempel som er kjent fra menneskers helse, men de nye azoxystrobin soppmiddel er basert på giftstoffer produsert av sopp.
- Fytoaleksinproduksjon. Når en plante opplever sykdomsangrep vil den produsere hormoner som kalles fytoaleksiner. De utløser plantenes egne forsvarsmekanismer mot sykdom.

Greenkeepere på links-baner med rødsvingel, som har beholdt sunne rotsoner gjennom de siste femti åra, kan lure på hvorfor det nå er så mye fokus på å forbedre jordbiologi, fysikk og kjemi. Men det er sannsynlig at ca 20 % av greenkeeperne i Europa nå aktivt prøver å forvalte mikrobiologien i greenene sine og høster fordelene av å dyrke flerårig gras. Det gir lavere gjødselforbruk, mindre fungicider, redusert behov for fysisk forstyrrelse og mindre sykdom, og forhåpentligvis får de flere takk fra golferne og enklere putteflater å stelle.

GRESSKURSET 2015

NGA er stolte av å presentere rammene for enda et Gresskurs. Denne gangen på topp hotell og golfbaner sør i Spania med et program som imøtekommer golfbaners og greenkeeperes behov. Sørg for å få kurset inn på budsjettet for 2015. Fullstendig program og påmeldingsskjema kommer på NGA sin hjemmeside. Frist for påmelding er 31. oktober. NYTT i år er at alle må bestille flyturen selv!

Programmet

Praktisk maskinbruk. Ian Sumpter, Toro, som er ansvarlig for teknisk opplæring i Europa, tilbyr to heldagsseminar. Et om innstilling og bruk av sprøyteutstyr og et om vedlikehold av klippere.

Det er 10 år siden mange greenkeepere fikk sprøytesertifikat. For å beholde dette kreves fornyelseskurs. Gresskurset gir dette og kurs for dem som vil søke om sprøytesertifikat for første gang.

Sikkerhetsopplæring er viktig, ikke minst i forsikringsaker. Vi tilbyr for første gang kurs i varme arbeider. Alle som skjærer, sveiser, lodder med åpen flamme utenfor et fast tilrettelagt arbeidssted må ha dette kurset. Vi gjentar suksessen fra forrige års Gresskurs med øvelser i presentasjonsteknikk, argumentasjon og kommunikasjon. Disse ferdighetene er nøkkelen til et godt liv på arbeidsplassen.

Andre tema: Organisk materiale i greener på godt og vondt, Golf Course setup for Tournaments, Red fescue management, greenkeeping versus stell av fotballstadion, multifunksjonelle golfanlegg, miljøtilpasset baneskjøtsel mm.

Det blir et fullverdig tilbud og så til deltakere som foretrekker engelsk. Blant annet med grunnleggende tema innenfor Turf grass agronomy.

I tillegg blir det anledning til å spille 3 golfunder uten å gå glipp av undervisningen og å oppleve Gibraltar og det sydlige Spania.

Praktisk og økonomisk

Tid: 7. januar kl 18 til 14. januar kl 13

Gresskurset kan ikke splittes opp.

Man må betale for en ukes opphold og kurs, og delta hele uken for å få kursbevis.

Deltakerne må selv bestille billett tur/retur Malaga flyplass. Hit går det direkteflyvninger med SAS, Norwegian og Ryanair.

Hotellet ligger en times kjøring fra flyplassen i Malaga. Oppholdet koster 699 Euro (ca. NOK 5 680) for overnatting i delt leilighet med 2 soverom/2 bad (2 person pr. leilighet), frokost, lunsj og middag, all transfer samt fritt golfspill med golfbil. Kursavgiften til NGA er NOK 3300.

Det gir en samlet kostnad for en ukes kurs på NOK 8980.

Hotellet ligger inne på Alcaidesa Links Golf Resort og heter Vista Real Apartment Hotel.

Se www.gpsandalucia.com for ytterligere informasjon.

Kontaktperson på stedet;

Tor Nygård, tor@gpsandalucia.com.

Spørsmål om Gresskurset kan stilles til Mari Myhre på telefon 91690906 eller adm@nga.no

Greenkeeperfaget

Av: Agnar Kvalbein

Det kongelige kunnskapsdepartement har støttet Utdanningsdirektoratets anbefaling om at det arbeides videre med et utkast til læreplan for greenkeeperfaget, sto det i brev datert 24.april. De som kjenner byråkratisk språk tolker dette slik at greenkeeperfaget er godkjent som et nytt fag i den videregående opplæringen. Men først må det skrives en læreplan. Denne skal også ut på høring. Derfor vil det ta tid før noen faktisk kan ta fagbrev.

Hva betyr dette for folk i golfbransjen? For det første blir greenkeeper en offisiell tittel knyttet til fagutdanning. Det betyr at yrkestittelen bare kan brukes av dem som har fagbrev. Dette gjør det aktuelt for å diskutere andre yrkestitler på dem som har mer omfattende utdanning og kvalifikasjoner.

De som allerede har lang yrkespraksis vil kunne ta fagprøve uten å være lærlinger først. Den teoretiske kunnskapen må dokumenteres gjennom en prøve. Et fagbrev er et viktig dokument for dem som ønsker å søke stillinger i kommunal sektor for i dette miljøet er ofte lønns plassering knyttet til fagutdanning.

Golfbaner som har kvalifisert personale vil kunne bli godkjent som lærebedrifter. Det gis offentlig støtte til opplæringsbedriftene (ca 5000 kr pr måned i to år) slik at de kan ta inn ungdom som har gått to år i videregående skole og gi dem praktisk opplæring i faget. Lærlingen skal ha lønn i læretida.

Alt i alt vil et eget fagbrev for greenkeepere gi økt status til yrkesgruppa.

Derfor har NGA arbeidet for å oppnå dette. Alle organisasjonene i golfbransjen støttet den søknaden som ble sendt for et år siden. Nå starter arbeidet med å utvikle læreplan i faget.

Våre løsninger på dine utfordringer

Granulert gjødsel

Uorganiske næringsløsninger

Organisk gjødsel, jordforbedringsmiddel

Frøblandinger

Luftepinner, underkniver

Biostimulanter, bladgjødsel

Ta kontakt med oss:

Micke tlf: 41 44 70 91
Olav tlf: 45 60 32 62
Morten Eirik tlf: 48 09 25 82

www.floratine.no

...når resultatet er viktigst!

ERFA-treff

NGA region sørvest hadde treff på Prekestolen GK 22.mai sammen med Tveit Park AS. Green-keepere fikk ikke bare se nye maskiner, men også en bane som byr på mer enn det man kan forvente når medlemskontingenten er 2.500 pr år. Magne Jøssang fikk velfortjent skryt for den jobben han gjør. En sunn, men trang økonomi har i år gitt Magne ekstrahjelp 3 dager i uka. Klubben har 300 lokale medlemmer og ca 2.700 fjernmedlemmer som betaler 750 kroner i året. Bilde fra Prekestolen uten bildetekst.

Ny sprøyte fra Toro

Hako forteller at årets nye sprøyte heter 1750. Den erstatter 1250 og har blant annet ny girkasse og en funksjon som gjør det enkelt å starte i bakker. Tank på over 600 liter og rikelig pumpekapasitet gjør dette til et godt verktøy for fremtidens håndtering av gjødsel og sprøytemidler.

Losby golf er et av NGFs regionale kompetanseesentre og arrangerte i slutten av april et ERFA-treff i samarbeid med NGA. Konsulent Charles Henderson holdt foredrag om ny teknologi i greenkeeping. Et annet hovedtema for dagen var kunstgress på øvingsområdet. Området er designet av ReGolf design og kunstgresset er levert av Unisport. Anlegget ligger sentralt ved parkeringsplassen, det er kort avstand mellom range og øvingsgreen. Dette er viktig for at medlemmene skal få lyst til å trene, og Course Manager Alex Cawley kunne bekrefte at treningsaktiviteten var høy. Kunstgresset avlaster den ordinære putting-greenen.

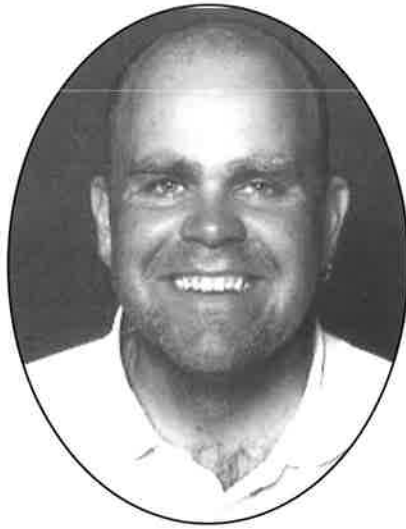

Børstmaskin til vedlikehold av kunstgress.

Deltakerne ønsket ikke bilde i bladet, men vi gjenkjenner Alex Cawley til venstre. Foto: Mari Myhre

Minneord

Det var med sjokk og vemod at vi på Hvam søndag den 23. mars mottok beskjeden at Anders var død på ferie i Spania. Det var en umåtelig trist og uventet melding å få. Hans bortgang virker på mange måter både uvirkelig og urettferdig.

Da Anders kom til Hvam for 4 år siden, var det i en tid da skolen skulle til å bygge ny golfbane. Han hadde vært mange år på Tyrifjorden, og gjennom samtaler ga han uttrykk for at han ønsket et miljøskifte, og han syntes at konseptet som skolen sto for både med opplæring og almen bruk av golfbanen virket spennende. Han likte også tanken å være med på å bygge en bane fra grunnen av.

Fra dag en kastet han seg inn i arbeidet med stor entusiasme og fagkunnskap, samtidig som han hadde bestemte meninger om hvordan ting skulle gjøres. Vi hadde mange og lange diskusjoner om faglige temaer som drenering, om hvordan greener og bunkere skulle bygges, hvor gangstier skulle gå, hvordan greener skulle sås, stelles osv. Hans synspunkter var vanskelig å bestride, da han underbygde sine påstander med en

naturlig faglig tyngde og erfaring.

Han hadde også et stort nettverk der han søkte råd og støtte for sine synspunkter.

Anders gledet seg til å gå på jobb. Han ga uttrykk at ingen i verden hadde finere jobb enn han. Arbeidsdagen var variert, og han satte stor pris på at han fikk være med å hjelpe til med arbeidsoppgaver på Hvam som gikk langt utover arbeidet på golfbanen. Han kunne sveise, han kunne hogge tømmer, han kunne kjøre gravemaskin, konstruere, reparere og lage utstyr. Han var ganske enkelt en selvlært altnuligmann. En som hadde tilegnet seg kunnskap gjennom engasjement og erfaring. Anders var stolt over arbeidet sitt. Han nøt også stor respekt i greenkeepermiljøet i Norge.

Men det var framfor alt den flotte gutten og det gode mennesket vi vil huske Anders som her på Hvam.

Han var en gledesspreder av de sjeldne. Han var like blid tidlig om morgenen som seint om kvelden, om det regnet eller var sol. Det lyste positivitet rundt ham, en måtte bare bli glad ved å være i nærheten.

Han hadde et varmt og strålende smil

og en smittende latter. Det var lett å le sammen med Anders. Han stilte opp for alle andre der han følte det trengtes. Han var en muntrasjonskilde. En følte seg avslappet i hans nærvær.

Anders tok også de vanskelige samtalene, slike samtaler som i hvert fall vi gutter har vanskelig for å ta. Han var varm og generøs. Han forsto, han støttet og viste omsorg når det var behov for det. Han var en god og fortrolig samtalepartner. Derfor fikk Anders også mange venner både i hjemlandet og her i Norge.

Gjennom sin rause væremåte og sitt positive menneskesyn var Anders et forbilde for oss andre. Hans lunhet og gode humør vil stå som en inspirasjonskilde i lang tid framover. Vi kommer til å savne Anders som det flotte mennesket han var.

Jeg lyser fred over hans minne.

Iver Husum, rektor Hvam vgs.

B

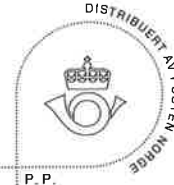
Returadresse:

Norwegian Greenkeepers Association

Myhreaveien 28

3483 Kana – Holmsbu

NORGE

GRØNT AS**INVITERER TIL SEMINAR****Miklagard Golfklubb****19. Juni 2014 – 10⁰⁰ - 16⁰⁰**

Grønt AS vil sammen med våre samarbeidspartnere og leverandører arrangere seminar for greenkeepere. Det blir spennende presentasjoner og fremvisning av produkter fra ypperlige leverandører denne dagen.

Se www.nga.no

Foruten besøk av **Everris**, **Sibelco Europe**, **B.H.Ramberg** og **Reinhardt Maskin AS**, kommer det representanter fra vår nye partner, **Custom Agronomics** (USA) som er spesialister på flytende gjødsel og biostimulanter. Her blir det mye spennende!

Påmelding til: adm@nga.no innen 16. Juni.

Spille golf på Miklagard etter seminaret ? Ta med NGA medlemskort og meld deg på til: stefan@miklagardgolf.no innen 12. Juni.

Vi har reservert tid fra 1620 -1650

<http://www.miklagardgolf.no/veibeskrivelse>

Vel møtt!